

OSWIATOWY

NR 3/231
2024

Miesięcznik Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli

www.mcdn.edu.pl

Ukazuje się od 1992 r.

ISSN 1233-7609

Rok Edukacji
Ekonomicznej 2024

Od redakcji 3

Zagadnienia oświatowo-edukacyjne

Tomasz Rachwał

Kształtowanie kompetencji w zakresie przedsiębiorczości
w ramach przedmiotu biznes i zarządzanie 3

Arkadiusz Mroczek

Zarządzanie projektami przydatne nie tylko w korporacji 8

Mateusz Zajac

Budowanie podstaw wiedzy ekonomicznej w szkole 13

Czym są Szkolne Kasy Oszczędności? 17

Inauguracja Roku Edukacji Ekonomicznej 2024 20

Rok Edukacji Ekonomicznej 2024 – wypowiedzi ekspertów 22

Z naszych doświadczeń – przykłady dobrej praktyki

Ewa Knap

Oszczędzanie już w przedszkolu? 25

Bogusława Bebak

„Bądź nowoczesnym przedsiębiorcą w swojej Ojczyźnie!” –
II edycja konkursu rozstrzygnięta 27

Informacje i komunikaty

Ogólnopolski konkurs plastyczny z okazji jubileuszu
polskiego złotego 29

100. rocznica powstania polskiego złotego 30

Konteksty i inspiracje

Henryk Palkij

Wiedza i umiejętności historyczne uczniów
z perspektywy zmian egzaminu maturalnego z historii 31

Nauczanie i uczenie się

Danuta Sterna

16 technik oceniania kształtującego 33

Miesięcznik „Hejnał Oświatowy” można otrzymać w siedzibach Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli: MCDN Ośrodek w Krakowie, ul. Garbarska 1; MCDN Ośrodek w Nowym Sączu, ul. Jagiellońska 61; MCDN Ośrodek w Oświęcimiu, ul. M. Kolbego 8; MCDN Ośrodek w Tarnowie, ul. Nowy Świat 30.

Okładka: Inauguracja Roku Edukacji Ekonomicznej 2024, fot. K. Zapała

Wydawca:

Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli

Rada Wydawnicza:

dr Łukasz Cieślak (przewodniczący, dyrektor MCDN), Anna Samborska-Milewska (wicedyrektor MCDN), Małgorzata Dutka-Mucha, Barbara Ledwoń, Ewa Sojał, Wojciech Papaj

Rada Redakcyjna:

prof. dr hab. Stanisław Palka (przewodniczący) – UJ, dr hab. Krystyna Ablewicz prof. UJ, dr hab. Władysław Błasiak prof. UP, SWPW, Lech Gawryłow – OKE w Krakowie, dr Krzysztof Gerc – UJ, dr hab. Jolanta Karbowniczek prof. AIK, dr Iwona Ocetkiewicz – UP, dr hab. Teresa Olearczyk prof. KAAF, prof. dr hab. Marian Śnieżyński

Redaguje zespół w składzie:

Daria Grodzka (redaktor naczelna), dr hab. Małgorzata Kaliszewska prof. UJŁ, Joanna Peter (OKE w Krakowie), Marzena Sula-Matuszkiewicz (PBW w Krakowie), Sylwester Kopeć (sekretarz redakcji) oraz zespół nauczycieli konsultantów MCDN: Jadwiga Chaim, dr Ilona Dudzik-Garstka, Mariola Kozak, Wojciech Papaj

Redaktor naczelna:

Daria Grodzka
tel.: (12) 61 71 111; fax: (12) 623 77 41
d.grodzka@mcdn.edu.pl

Adres redakcji:

Redakcja „Hejnał Oświatowy”
ul. Lubelska 23 (MCDN)
30-003 Kraków
tel.: 12 61 71 111; fax: 12 623 77 41
<http://hejnaloswiatowy.mcdn.edu.pl>

Opracowanie materiałów i korekta:

Zofia Wyżlińska

Warunki przyjmowania materiałów:

Materiały do publikacji należy przesłać na adres redaktor naczelnej: d.grodzka@mcdn.edu.pl

Tekst: o objętości do 10 tys. znaków ze spacjami, format Word for Windows, czcionka Calibri; rozmiar czcionki 11; odstęp wiersza pojedynczy; wymagany tytuł i krótkie wprowadzenie – lead; krótka informacja o autorze; przypisy i bibliografia zamieszczone pod tekstem.

Redakcja zastrzega sobie prawo do adiacji i dokonywania zmian formalnych w artykułach. Redakcja nie zwraca nadesłanych materiałów oraz zastrzega sobie odmowę publikacji materiału bez podania przyczyny.

Przedruk materiałów publikowanych w „Hejnale Oświatowym” bez zgody wydawcy jest zabroniony. Zakaz nie dotyczy cytowania publikacji z powołaniem na źródło.

Czasopismo ukazuje się w wersji papierowej (wersja pierwotna) oraz online.

Nakład 1000 egzemplarzy

Skład i druk: Digital Art Studio Gała Przemysław

ISSN 1233-7609

Rok Edukacji Ekonomicznej 2024 – wypowiedzi ekspertów

Rok Edukacji Ekonomicznej 2024 to inicjatywa Warszawskiego Instytutu Bankowości, Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Fundacji Giełdy Papierów Wartościowych, Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości oraz Związku Harcerstwa Polskiego. W prace Komitetu Programowego REE 2024 zaangażowany jest Związek Banków Polskich. Idea została również poparta uchwałą Senatu RP z dnia 7 września 2023 r.

Prof. dr hab. Marian Gorynia, prezes Zarządu Krajowego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego

Po co nam ekonomia i dlaczego jest tak ważna?

Ekonomia jest przede wszystkim bardzo praktyczna i ogólnie jej znajomość oraz stosowanie podstawowych zasad pozwala nam lepiej żyć. Jak wiemy, ekonomia wyjaśnia, jak dysponować zasobami (w szczególności dającymi się sprowadzić do pieniędzy), których nigdy nie mamy za wiele

i o których mówimy, że są rzadkie, i jak znaleźć różne sposoby ich wykorzystania, z myślą aby uzyskać jak najwięcej satysfakcji, zadowolenia, korzyści. Czyli ekonomia sama z siebie implikuje pytania: ile mam? Co z tym mogę zrobić? Na co to przeznaczyć? Jak rozłożyć w czasie? Na co mnie stać, a na co mnie nie stać? Te pytania dotyczą de facto gospodarowania i mają charakter zdroworozsądkowy. Ekonomia je wymusza, implikuje, przypomina, że one są ważne. Udzielenie na nie przemyślanej, powiedzielibyśmy racjonalnej odpowiedzi, jest swego rodzaju kluczem do wzrostu naszego dobrobytu.

Jak wpływa na codzienne życie Polaków?

Ekonomia przede wszystkim nakazuje nam pamiętać, że to, co posiadamy i to, co chcemy wykorzystać, musi się bilansować. Czyli, aby wydawać, trzeba mieć (pomijając zakupy na kredyt, w wypadku których też jednak trzeba „mieć” – tyle że odnosi się owe „mieć” do przyszłości), nie wystarczy wydawać, należy pamiętać o wpływach, a obie te strony powinny pozostawać we względnej równowadze. Niby wszyscy znamy tę zasadę, jest ona przecież dodatkowo zgodna ze zdrowym rozsądkiem, a jednak okazuje się, że znać zasady ekonomii, to jedno, a stosować je, to drugie. Obrazują to takie zwroty, jak np. przeżyć do pierwszego, czyli do dnia wypłaty. Przy napiętym budżecie bardzo emocjonalne i rozrzućne zakupy w pierwszym tygodniu danego miesiąca nierzadko sprawiają, że jego końcówka wypada dość mizernie, jeśli chodzi o zakupy, bo po prostu brakuje pieniędzy.

Inną kwestią jest to, że pieniądź kosztuje. I nie chodzi tylko o sytuację z inflacją, gdy stopy pro-

Fot. pexels.com

centowe siłą rzeczy muszą być wyższe, ale także o koszt pieniądza w warunkach gospodarki stabilnej i zrównoważonej. Mówi się w tym wypadku o cenie pieniądza w czasie i o tym, że możliwość dzisiejszej konsumpcji za pieniądze, których jeszcze nie zarobiliśmy, musi ileś kosztować. Z taką sytuacją mamy do czynienia, gdy zaciągając kredyt czy pożyczkę, powinniśmy pamiętać, że trzeba będzie zwrócić nie tylko pożyczoną kwotę, ale także odsetki. Ta okoliczność jest szczególnie ważna w przypadku kredytów konsumpcyjnych, które z założenia nie generują przecież żadnych dodatkowych przychodów (w przeciwieństwie do kredytów na działalność gospodarczą). Inny przykład stosowania podstawowych zasad ekonomii w zaspokajaniu potrzeb, zresztą dość oczywisty, stanowi porównywanie cen oferowanych dóbr i usług. Niby wszyscy o tym wiemy i zgodnie z zaleceniami podręczników mikroekonomii szukamy możliwie niskich cen, jednak obserwacja rzeczywistych zachowań konsumentów prowadzi często do zgoła odmiennych wniosków.

Dlaczego warto być na bieżąco z ekonomią?

Przestrzeganie wymienionych przykładowo i jeszcze kilku innych prostych zasad daje nam taką korzyść, że potrzeby możemy zaspokajać w sposób względnie komfortowy, dopasowany do naszego poziomu zamożności. Unikamy w ten sposób napięć w budżecie domowym, czy też z kieszonkowym. Dzięki temu stać nas na zakup dopasowanej do sezonu odzieży, potrzebnej żywności, ale też możemy zaplanować, a następnie zrealizować wydatki na urlop. Dobre gospodarowanie kieszonkowym pozwoli na lepszy rozkład w czasie takich przyjemności, jak wyjście do kina czy zakup lodów. Ktoś, komu rodzice wyznaczają w sposób rozsądny wysokość kieszonkowego, wie, że jeśli pójdzie w jeden weekend na trzy seanse do kina, to prawdopodobnie zabraknie mu pieniędzy na rozrywkę w kolejny weekend. Bycie na bieżąco z ekonomią, czyli z jej zasadami oznacza więc swego rodzaju przezorność w ponoszeniu wydatków i pamiętanie dziś, że jutro też jest dzień.

Jak przygotowywać dzieci i młodzież do życia w warunkach gospodarki rynkowej?

Edukacja, edukacja, edukacja, głupcze! To jest najlepsza odpowiedź na to pytanie. Od najmłodszych lat dzieciom należy cierpliwie tłumaczyć, że nie można wydawać więcej, niż się ma, że pieniądze nie biorą się z bankomatu, że warto oszczędzać, bo odmawiając sobie czegoś dziś, w przyszłości będę miał okazję czerpać z tego zadowolenie. U dzieci i młodzieży często zdarza się brak refleksji nad sprawami ekonomicznymi, kierowanie się zachciankami i emocjami. Wydaje się więc, że wskazane jest nauczanie swego rodzaju refleksji i kalkulacji w zakresie dysponowania środkami finansowymi.

W kształtowaniu ekonomicznych postaw dzieci i młodzieży trudne do przecenienia znaczenie ma także osobisty przykład ze strony rodziców, dziadków, starszego rodzeństwa. Jeśli starsi zachowują się w rzeczywistości nieodpowiedzialnie i młodzi to widzą, to żadne przestrogi ustne prawdopodobnie nie dadzą pożądanego skutku. I odwrotnie – obserwowanie przez młodszych zdrowych nawyków ekonomicznych u starszych jest dla tych pierwszych najbardziej wiarygodną nauką i wprowadzeniem do życia w warunkach ograniczonego zasobów.

Podharc mistrzyni Olga Junkuszew, Rzeczniczka Prasowa ZHP

Czy edukacja ekonomiczna może być elementem wychowania młodzieży?

Tak, edukacja ekonomiczna zdecydowanie powinna być elementem wychowania młodzieży. Związek Harcerstwa Polskiego wyróżnia się podejściem, które nie tylko kształtuje umiejętności poprzez praktykę, ale również łączy je z harcerskimi wartościami zawartymi w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim. Choć jedno z harcerskich praw skupia się bezpośrednio na kwestiach finansowych – „Harcerz jest oszczędny i ofiarny” – to w ZHP zwracamy uwagę na więcej aspektów wychowania ekonomicznego. Związek porusza również kwestie etyki, społecznej odpowiedzialności czy budżetu obywatelskiego. Świadomość finansowa obejmuje nie tylko racjonalne zarządzanie budżetem, lecz także umiejętność podejmowania rozważnych wyborów obywatelskich, uwzględniających wpływ decyzji gospodarczych na naszą codzienność i przyszłość.

Jak młodzież reaguje na wydarzenia organizowane dla nich w temacie ekonomii i finansów?

Harcerze i harcerki z ZHP entuzjastycznie reagują na wydarzenia związane z edukacją ekonomiczną. Wspólnie z Warszawskim Instytutem Bankowości zrealizowaliśmy program wychowania ekonomicznego dostosowany do różnych grup wiekowych, w którym uczestniczyło ponad 500 drużyn, co świadczy o dużym zainteresowaniu tematyką finansów i ekonomii wśród harcerzy i harcerek. Dodatkowo, członkowie ZHP mają możliwość zdobywania specjalnych sprawności związanych z wychowaniem ekonomicznym, takich jak: bankier/ bankierka; makler/ maklerka, skarbnik/ skarbniczka czy świadomy konsument/ świadoma konsumentka. Nawet najmłodszy, czyli zuchy, mają swoją odpowiednią sprawność, jaką jest grosik. Zadania z zakresu ekonomii są również obecne w próbach na stopnie harcerskie, co dodatkowo integruje edukację ekonomiczną z procesem rozwoju młodego człowieka.

Małgorzata Sobkowicz, prezes zarządu Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości

Jak przygotowywać dzieci i młodzież do życia w warunkach gospodarki rynkowej?

Myślę, iż chcąc to zrobić, należy rozwijać u młodzieży kluczową kompetencję, jaką jest przedsiębiorczość, która stanowi zespół cech i postaw opisujących szczególnie sposób postępowania człowieka (takich jak: zaradność, kreatywność, konieczność podejmowania decyzji w niepewnym środowisku). Te cechy należy rozwijać już od początku edukacji szkolnej młodych ludzi. Dzięki rozwijaniu przedsiębiorczości młodzi ludzie znają swoje mocne strony, wiedzą, co mogą zaoferować, wkraczając na rynek pracy oraz czego ten rynek od nich oczekuje. Dodatkowo wiedzą, że innowacyjność i kreatywność są zawsze w cenie i nie obawiają się wcielać w życie swoich pomysłów biznesowych. Wszystkie nasze programy kształcą zarówno w dzieciach, jak i w młodzieży ten gen przedsiębiorczości i pokazują im różne możliwości pokierowania swoją ścieżką w przy-

szłości. Co bardzo istotne, nasi uczniowie, realizując różnorodne aktywności wynikające z naszych programów, osiągają liczne sukcesy – mniejsze i większe – w konkursach ogólnopolskich i międzynarodowych, a to daje im ogromne poczucie sprawstwa.

Na czym polega edukacja ekonomiczna i finansowa?

Edukacja ekonomiczna powinna dotyczyć szeroko zakrojonych działań na rzecz przyswojenia przez dzieci i młodzież wiedzy i umiejętności z tego zakresu, czyli poznania mechanizmów gospodarki rynkowej, terminów ekonomicznych oraz roli i działania instrumentów finansowych. Dodatkowo edukacja z zakresu ekonomii i finansów to budowanie u młodzieży poczucia odpowiedzialności za swoje decyzje i działania. Wszystkie aktywności, podczas których dzieci i młodzież muszą wykazać się przedsiębiorczością, pozwalają na wykorzystanie nabytej już wiedzy praktycznej. Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości nadaje bieg w przygotowaniu dzieci i młodzieży do jej zgłębiania. Myślę, że dzięki temu nasi podopieczni mogą doświadczyć edukacji w wymiarze praktycznym i uważam, że m.in. na tym taka edukacja powinna polegać. Każdy i każda z tych młodych osób kiedyś pójdzie w świat własną drogą i to wspaniale, jeśli mogą tę drogę lub jej elementy choć trochę sprawdzić, przetestować i wypróbować praktycznie. To pomaga im podjąć bardziej odpowiedzialne i przemyślane decyzje. Nawiązując jeszcze do pytania, warto dodać, iż każdy z nas – dorosłych – może być swego rodzaju edukatorem, pokazując, tłumacząc i dając przykład swoimi działaniami z tego zakresu, które przecież wszyscy codziennie realizujemy.

Słowa kluczowe: ekonomia, edukacja ekonomiczna.

Więcej informacji nt. Roku Edukacji Ekonomicznej 2024 można znaleźć pod adresem: www.ree2024.pl

Rok Edukacji Ekonomicznej
2024